

K32/27

S. 597 (49)

10-15

AM/7/27

S. Naosa.

the Mfathla country, been making and law on adultery illustrated.

1

15

Naga.

Naga ya Mfatlha ya Lebotlwane ke naga e e dilang dithaba le dithabana. Ka Bophirima tsatsi ke mmoto wa thabana tsa naga ya Lebotlwane fa go thweng bogolo-golo go ne go agile Bakgatla ba ba bangwe ba Mosetlha, le matshone a masaka a sa bonala. Ka Leboya ke mmoto wa naga ya Ntshogatsane wa lenato naga ya Bakgatla ba Mosetlha. Ka Leboya wa Botlhaba-tsatsi ke naga ya Mmukubyane ya Matebele a Mabusela le Bakgatla ba buswang ga Mosetlha. Gape naga ya Matebele a Mfatlha Maila e na le letamo le legolo le noswang ke noka Maririetsa e arang motse wa mosate le wa

2 Setshaba ka legare, yona Maririetsa e yela e tswa Leboya e re fa e sa na go ara motse e kope le nokana ya Lepenya e tswa ka Leboya la Bophirima fatsheng la ba-Mfatlha. Maririetsa e atisa go ikgaola madiba a sa psyeng fa e tsena naga ya Mfatlha ka legare. E bile madiba a yona a kotsi thata fa badisong le bona bana ba motse.

Gaufi le phello ya naga ya Lebotlwane ka Leboya go na le kgotlompfi ye e kotsi fa teng kgomo fa e wela fateng ga e sa tla bonwa ke motlo ka gore e firella le dinaka tsa yona. Go setse go kile ga wela kgomo di le nne fa kgotlompfi ye. Fa e le

3 nakong ya dikomello go atisa go tswa metsi fa kgotlompfi yeo, a e le le moetsana wa go ya ka letamong.

Fa go utlwiwa Bakgatla ba Mmukubyane ba laetse ba-Mfatlha gore fa ba bona naga ya Lebotlwane ba se ke ba e thunya kapa ba e lwantsha. Basadi ba baphuting bo-Mmatebaleng le ka bo-Nthlaku e kile ya re ba phakeletse nokeng ba kopa ka noga ye e sa le ka tamong, ka gore tamo e ne e tletse tota. Basadi ba re ba bone fela m ele wa yona o inoga ka metsing o le motsho. Ke fa tshadi e re (heiaga) go tla sala mang! Ba nama ba fukiletsa ditsiri nageng ba tshabela gae. E bile ya di gopola ntshagare tsiri tsa yona. Ke fa go tla simololwa go opelwa basadi mokgosi gore go se

4 ka ga tlholw go bonwa mosadinyana a ketla-ketla go phalalela nokeng

bosiu; go iketlwe letsatsi le be le tihatloge meboto pele.

5 Kgosana Tau monna wa Nawa yena molaedi wa fa pabadi e tshwanela go bobola ga Mfathha Lebotlwane, o re Bakgatla ba kile ba mo tseela dikgang gore bogolo-golo gona Lebotlwane pele go thibella Bakgatla ba ga Mosetlha, go kile ga bo go ntse Mosarwa fa teng. Mosarwa e bile e le ngaka. Go thwe yena o ne a kgona go bua le noga
 5 ya Lebotlwane, o na a tloga e le bosiu a theogele ka nokeng ya Maririetsa a tlole tlhare tsa bo-Masarwa. A re a fitlha Mosarwa a loke makoto a gagwe ka nokeng, a re "tswée-tswée tsorr-tsorr", a bolele ka Sesarwa. Janong go thwe e name e tshikginye metsi e tle gaufi le yena, jaana yena a kate-kate ka sa morago a emele ka ntle ga metsi. Yona noga e tswe ka metsing e tle go mo diketsa
 6 janong Mosarwa a ntshe legare la gagwe a e kokobotse makgapetla. Go thwe e re fa a sa na go fetsa tiro ya gagwe a boke ka sesarwa; janong noga e mo rarologe e tsene ka metsing. Ka nako tse dingwe
 6 go thwe fa e ne e mo rareditse e ne e ekgwa selo se se gibidu o ka re Tasmane, e se neye Mosarwa yo. Mosarwa yena o ne a itse go dira dipheko ka sona. Go thwe ka nakong tsa Mosarwa yo noga ye e ne e atisa go tswa ka metsing e tsamaya le naga e tsoma. E bile go thwe e na le lebone la yona, fa e ne e tshwile ka metsing e ne e le gotetsa le tuke.

Lebotlwane bakgalabje ba re ke Lebotlwane fatshe la Matebele Lebotlwane lebotla kgaka. E bile ba e neile kosa naga ya bona. Monna o tla tlhabeletsa a re, "Ga o ka le bona, ba bangwe ba re, ga o ka le bona Lebotlwane, a boele a re ga o ka le bona, ba re ga o ka le bona Lebotlwane lefatshe la Matebele".

7 Bojalwa.

Majalwa go itsiwe ba mabele-tlhorro, ba mphogo, le ba mabele-botlhoka, ba moroko le ba dintshe. Bojalwa bo dirwa ka metlha ke basadi. Fa mosadi a thoma go bo ira o inela mabele, a a bipe ka kgetse kapa a a tshela ka nkgong a a kgurumele matsatsi a mane kapa a matlhano. Janong o tla a okomela a tlhole fa a mela kapa a metse. Fa a bona a setse a metse ka tlase o tla a fetole

a isa a ka godimo ka tlase. Ka mora matsatsi a mabedi gape o tla a
 tsholla; janong a anega momela wo fa tsatsing le fisang. Janong
 ka moso mosadi o batla lefsika a sila motlhaba fa e le gore o
 omile pila. Fa e le marung mosadi o tla o phatlalatsa fela ka mo
 8 tlung gore o se ke w bola wa tla wa nkg. Fa e le motlhaba o
 montsi fa mosadi o tla tshwanela go ya go mema bomogadibo kapa
 ba gabo go mo thusa go o sila. Le fa e le basadi ba ba bedi kapa
 ba bararo ba ka sila kaone. Fa e le motlhaba wa go dira bojalwa bo
 le teng e tshwanetse e nne motlhaba wa nkg tse tharo tse di sa
 romaneng nokeng. Fa motlhaba o sitswe mosadi o thoma go thotha
 metsi a go bidisa, a name a gotse mollo a tihatlege metsi ka pitsa.
 E tla re fa metsi a thoma go bela mosadi a tshela boupe le
 motlhaba ka lefisong; janong a nna a ga metsi a belang ka go loma.
 Fa a feditse a nama a kgurumela. Ka moso o tla tlhola fa ting
 e bedile. Fa a bona gore e bedile bosiu ka go e utlwella ka
 9 legano; mosadi o tla name a gotse mollo, a tihatlege pitsa e
 kgolo ya go apaya ting serobo. Janong o tla gelelela ting ka
 pitseng, a name a nne gaufi le sona. Mosadi janong o tla tsaya
 lesa le legolo la ting a le baya gaufi. Fa mollo o ntse o tuka
 yena o tla nne a goduge ting gore e se ke ya ikgata ka tlase, fa
 pitsa e ka fsela bojalwa ba tla ba nkg mogote. Mosadi o tla
 nna a goduge go fitlhela ting e bela e re kgabe-kgabe-kgabe,
 janong fa e kgaba kgaba mosadi ga a sa goduga; e name e bele e le
 yona. Fa a bona gore janong e bedile o re ke serobo o tla ga ka
 10 mokgope a ja serobo, fa a utlwa gore se budule o se tlosa isong
 gore se fole. O tla nna a se goduga ka lefetlho gore se fole ka
 bonako. Fa se a fodile serobo o se kgorulela ka lefisong janong
 a tlise momela wa komelo a tshela ka teng, a name a kgurumele
 ka dikgetse le ka leselo a tlogele. E tla re bo osa tlhodumela
 ka teng, fa mosadi a fitlhela bo bela o kgaogana le bona a lebele
 tiro tse dingwe. Mogapela fa a ka re a bo utlwella a utlwa bo fetsa
 monate; o tla nama a bo gamole; fa a sa na go bo gamola o tshela
 phafana a neye monna kapa mosadi ya itseng bojalwa go utlwella.
 11 Fa e ka re monna a bo utlwelela a utlwa bo sa na le monatsana, o
 tla re bojalwa bo theegile e tla re bo fetsa bomonate mme bo

tswile le letsogo ba bolaya batho. Mosadi fa a utlwa jalo o tla ja monate a itse gore banna fa ba bonwa ba tla mo bokisa le ka melomo. Janong mosadi le monna ba tla bitsa ba ba tsang le bona ba gabo kapa batho fela. E tla nna e re fa monna fela kapa mosadi, fela a fitlha a mo kibe ka phafana ya makgaritlha a matlhotlhisana, fa e santse go letetswe babidiwa. Fa batho ba ba beditsweng ba fitlha ba tla fitlha ba ba begela ka ga jalwa bo. Janong mosadi o tla laelwa go ntsha bojalwa le diphafana; mosadi a name a bo kuke ka nkgo a kibe-kibe a fitlha a tlhome nkgo pela banna. E tla re fa

12 mosadi a tswela a kgukgutha ka nkgo, monna a tloga ema a e mo tsaya matsogong; mogolokwane wa letswa ke basadi ba bangwe. Monna a name a e tlhome banneng, janong ba e begelane go ya ka bogolo ba bona. Pele mong a nkgo ya bojalwa e leng monna o tla begela mongnagwe, mongnagwe a di begele malome wa tsona gore morokwane ke wo, o irilweng ke mosadi gore banna ba itlhubogele ba botlhe. Janong malome wa tsona o tla di naya yo mogolo go yena jalo go fitlhela di tsena go wa mosate fa a le teng. Fa go na le mokgomana o tla nama a re dia lebogega monna wa Matebele kapa monna wa

13 Mophuting. Go tloga fa di sa no lebogega, Banna ba tla di buseisa jalo ka go rulagana ga tsona go mong wa bojalwa; monna a ntse a re dia lebogwa, go ka be go nele pula fela Matebele ra se ke sa tlhoka sejo se sa banna se. Janong banna ba tla bona fela motho a bo tshela e seng mong wa bojalwa. Motshedi o tla tshela phafana e tletseng e bitswang lefulo ya newa monna-mogolowane ka gore lefulo ke la bakgalabje. Go tloga moo go tla tshelwa mokgomana le bakgalabje ba botlhe. Go tloga ka banna-bagolo go tshelwa masogana jalo-jalo, fa ba feleletse ka diphafana

14 motshedi o ya itshelwa le yena. Go fete nakwana a ba tlhabe gape ka diphafana a ntse a thoma ka banna-bagolo le mokgomana, phafana ya mokgomana e ntse e tlatswa pila. Monwi yo mongwe le mongwe a atlarela phafana a re ~~xxx~~ ese morena. Iefa mongwe a sielwa ke mongwe fa a atlarela o re ese morena. Monna a fa a sietawe ke yo mongwe ga a ke a kgaritlha phafana ye o sia lekgaphi la mosiedi; fela fa mosiedi a ka re kadimetsa motho o na name a kadimetse. Fa mokgomana a ka bitsa motho ka leina a re tshwara fa, ya bitswang o tshwanela go fitlha a kotama a lotsha janong mokgomana a mo

- 15 siela, fa a gupile methamo o tla naya mokgomana a re ese phuti
ese morena. Le motshedi o tla nna a itshelole, janong fa bojalwa
bo fela ka nkgong o tla ba tshelole a kgephola a re janong ku+ung ke
mphela Matebele go setse matlhaku kapa makgaritlha a dikekole kapa
basadi. Fa e ka re go sala matlhaku ya bo go se na basadi
matlhaku a nna a bakgalabje ga Mfatlha. Fa bojalwa bo nowa ga
Mfatlha basadi ba atiswa go kopanyetswa phafaneng e le nngwe
fela. Fela fa nkgong e fela bojalwa e iswa basading. Fa bojalwa bo
sa le teng mosadi o tla ya le yo mongwe fa ba fitlha ba e gelela
gape ya ya banneng. Fa ba tswa ka yona basadi ba tla itaya mogolodi
16 monna a re tswae-tswae, a tlola a ba amoga yona diphafana di ntse
di le gara banna. Janong yo a neng a ntsa ba tshelole bona o tla
nne a ba irele jalo. Fa bo fela ba isa matlhaku gape go basadi,
janong a fa bojalwa bo fedile ka tlung mosadi o tla name a
tseye diphafana le nkgong a yo di baya ka mo ntlung. Monga jalwa o
atisa go satsa nkgwana ya phitlho e tla re fale maphatla a ile a
sala a bitsa ba tsang le yena ba tlo kgaritlhela botlhe. E tla re
fa ba fitlha a ntsha phitlho a nwa le bona.

- 17 Fa bojalwa bo ne bo le bogale mosadi o tla tsaya dintshe tsa
bona a di ina ka metsing ya re mola matsiboya a di gamola a tshela
ka nkgong, janong banna ba nama ba a nwa tsona. Fa mosadi a sa ra-
te go di ira jalo o di apeya ka pitsa di butswae, a di tshetse metsi.
Janong fa di butswitse a di tshole di fole, e re fa di sa na go
fola di tshelwe ka nkgong, mosadi a boele a di tlhabege ka
momela di lale di bedile e re ka moso a di gamole. Janong e
namile ke bojalwa ba dintshe banna ba tla bothana go tlo kupiwa
monga tsona. Le tsona dintshe di nowa ja ka bojalwa fela di be
di bala-badise banna fa mosadi a di thelle pila.

- 18 Bojalwa ba mphogo le bona bo irwa fela ja ka ba mabele, go
midiswa mphogo, fela wona o tsaya matsatsi go mela. Bojalwa ba
ona bo bogale go feta ba mabele le lebelebele. Lebelebele le lona
le ya midiswa le irwe bojalwa ja ka ba mabele fela.

Ka Nako tse dirgwe fa mosadi a midisa mabele o a kopanya le

lebelebele gore momela e nne w lebelebele le mabele. Fa mosadi a irile mabele jaana bojalwa ba teng bo nna bogale thata. Fa gongwe mosadi o bidisa ka motlhaba wa bojalwa e re fa a omela ka moso a tswake kapa a omele fela ka momela wa mphogo. Fa a irile jalo bojalwa ba gagwe bo ne bo tle bo tage banna ba bonako fela.

19 Lebelebele le lona le atiswa go tswakanywa le mabele fa momeleng mme janong bojalwa ba teng bo tle bo nne bogale thata. Basadi janong ba tlhomeletse go inela mabele le lebelebele gore bojalwa ba teng bo tle bo nne bogale.

Mabele-botlhoka le wona a a inelwa ja ka mabele fela, mme le wona a na le bojalwa bo monate. Basadi ba bangwe ba omela ka mabele-tlhoro fela.

Bojalwa bo bongwe ke ba motlha+swa bo bo atileng fa dithabeng tsa Metlhakeng. Basadi ba tsaya ditlatla ba ye dithabeng ba tlatse metlhatswa e buduleng ba fitlhe ba e kgatle ka dikaong, ba ntshe ba o loka dinkgong. Ka dinkgong o nne matsatsi a mararo ka bone ba o tlhotlhe gore o tswa dithapo. Janong batho ba name ba o nwe. Ba bangwe basadi ba o tlhatlega ba o tshela boupe ba sekgowa e re ma-
20 n'siboya mosadi a o omele ka motlhaba, janong o tle o nne ja ka bojalwa fa o gamotswe. Fela motlhatswa o bonwe o irwa ke Rantlhasu ya igeng dithabeng ke fa Basotho ba tla itirela ka tsela ya bona.

Mmilo le wona o dirwa jalwa, basadi ba a okga ba tlatse ditlatla ba tle ba o dubele ka dinkgwana le metsi, janong ba tseye motlhaba wa Lowatle ba tshela ka teng. Go thwe bojalwa ba teng bo monate le bona. Fela mmilo o bonwe o irwa bojalwa ba sekgowa
21 ke Makumula a agileng fa Metlhakeng. A thomile ka go nna a roma Basotho go a fulola mmilo wa go ira bojalwa ba bona, e re fa Basotho ba fitlha ka wona ba ba duele ka madi kapa e re fale ba sa na go o apaya ba tshela banna ba Basotho. Ke fa Basotho ba tla thoma go itirela ka tsela e ngwe ba sa o apeye.

Kgadi ke bojalwa bo bo irwang ka dinotshe. Fa Metlhakeng bo bonwe bo irw ke Matlamma a tlhagileng Damaraland a thubilwe ke nwa

ya Jeremane. Kgadi e ne e sa itswe ke motho fano le janong batho ba
 22 ban+si ga ba itse gore e irwa jang. Go na le setlhare sengwe sa kwa
 dikgweng go epiwa mudi wa sona o silwe ke wona mmuru wa yona.
 Go thwe kgadi e bonwe Motlhabatse. Monna o rafa dinotshe a di ise
 gae. Fa a fitlha gae o di tshwara a nne a di kgaolele ka mogopong
 o mogolo janong a name a di butswela pila a sa tlopele metsi. Go
 du ellwa mana a diboko le a mamepo fela go sa tlhagolwe. Fa monna
 a sa na go dubella pila janong o thoma go gamola a latlhe mamathana
 a teng. Janong a tseye lefeelo a tshela ka lona ka nkwaneng.
 Fa a feditse o tsaya mmuru a tshela ka teng, janong a kgurumele a
 beye ka tlung. Fa kgadi e dubilwe ka meso mantsiboya e ya nowa.
 23 Yona ga e tlhotlhwe ja ka botsarara go gelelwa fela fa godimo.
 Janong fa e fela ga e kgaritlhwe go sadiswa seminya sa tlhakaneng
 le mmuru. Monna o tla tshela metsi fa seminyeng sego
 tlhatswa mmuru, o tla a lesa ka mmurung a robala le wona. E tla re
 bosole a nama a minolosetse metsi a ka nkgong gatse ko tlase ga
 ikgata mmuru, a o ntsha a o tsenya kgetsaneng wa opha metsi wa ba wa
 omela ka teng. Ke seno sa Maphusumane.

Ga Mfatlha bojalwa ke sejo sa banna le basadi-bagolo.
 Methephana le masogana a bonwa a anwa bojalwa fa a tswa tiro
 Gau+eng le ko Tshwane. Basimane ba bo i+huta fa makeiseneng a dima-
 24 ene. Kgarebe fa e beeleditse ke mongwe, e tshwanetse go ikanya
 sogana la yona fela. Fa e ka sengwa ke motho fela ke molato
 o welang bagabo kgarebe le yona kgarebe e bewa kgotla. Fa kgarebe
 e ne e robetse le monna fela mme ya se ka ya bonwa le gona ya e
 se ka ya ima, fao ga go molato ka gore ke phokobje o na a ikutswa.

Mmusi mosimane wa Matsila mmina kwena a beeletsa Obeta
 mosetsana wa Matlhare a maeletsa ka kgomo. Janong Mmusi a tloga
 gae a ya tiro Thaba-Tshipi nako e telle. Fa a boya Thaba-Tshipi
 25 a gumana mosadinyana a ithwele mpa ya motho fela. E rile fa
 Obeta a utlwa gore Mmusi monna wa gae o tlile a mo kwalla makwalo a
 go kopa gore o mo foseditse. Mmusi yena a se ke a mo arabela sepe.
 Ga isa-isa mosetsana a bofologa fela lesea la feta. Janong Mmusi
 a romela batswadi ba gagwe ga Matlhare go botsisa ka taba ya

26 tshenyo ya mosadi wa gagwe, a ba laela gore fa ba-Matlhare ba sa bale kgomo kapa sengwa bakeng sa tshenyo e dirafatseng, yena o tla mo tlogela. Ke gona Lebakeng rragwe mosimane a tla ya go bona ba Matlhare. A fitlha a ba tshela tsona le gore mosimane e bile o rata go tlhala Obeta ka gore a itshentse. Ba Matlhare ba re monna ke wa bona ba mo leofetse, mme ba re poo-poo seatla ka kgomo-tshadi. Janong ke gona Lebakeng a boela gae a fitlha a di tshela Mmusi le bokgaityadi. Mmusi o rile go utlwa jalo a re janong di manong. A name a boelane le Obeta taba di fele.

27 Nehemia monna wa mmina pitsi ga Makakaba ya neng a agile Tsiditsane ga Mfatlha a beetsa Seipupi mosetsana wa Nawa a agileng Metlhakeng. Janong ya re Seipupi a ntse a beleditswe, rragwe Morena Ramabele a mo romela sekolong ko Belabela. E rile Seipupi a ntse a le sekolong mokgosi wa utlwala ka Josua Kgabele go Ramabele wa e, "Wena Ramabele itse gee gore Seipupi o rwele mpa jaana re mo romela gae." Ke gona Seipupi Nawa a tla romelwa gae Metlhakeng a ithwele mpa. Fa a botsiswa a bala mosimane wa ga Sekobowana ya agileng Motlhabatse. Janong ke fa Nwhemia Makakaba le Gauteng tirong, a utlwa gore mmeetswa wa gagwe o senyegile. Ke gona a kwalala batswadi Tsiditsane gore ga a sa na taba le mosetsana wa Nawa, mme ba lese fela ditaba di ntse jalo go se mebolelo epe fa teng.

28 Lesogana kapa kgarebe le ka tlhala monna ka bootswa. Fa e ka re monna a beleditse kgarebe mme a wa le e ngwe kgarebe; kgarebe ya gagwe fa e rata e tlogela sogana le e re le ne le sa e rate. Fa e le gore kgarebe e ne e rata lesogana la mofuta wo thata ga ke e le tlhala, e ne e lete gore go tla kgaola nyalo. Kgarebe ga di a atisa go tlhala fa sogana le wole le e ngwe, ba ba atisang go tlhala kapa go tlogela fela ke masogana fa kgarebe di imile le a mangwe.

END. 5597.